Publicat a *COL·LEGI D'ARQUITECTES DE CATALUNYA* (https://www.arquitectes.cat)

Imatge:
© GRETA

INTRODUCCIÓ

_ **[4]**

ANTECEDENTS

Des de l'inici de l'arquitectura, ara fa més de 10.000 anys, les diferents cultures del planeta han donat resposta als requeriments funcionals, estructurals i estètics de la comunitat, maximitzant l'ús dels materials locals. Aquesta capacitat amb què cada comunitat ha resolt les seves necessitats és el que anomenem la cultura local. Aquests coneixements tradicionals han generat una diversitat tecnològica immensa que encara avui està pendent de desxifrar-se. Amb la revolució científica primer, i la implantació del sistema capitalista després, tots aquests coneixements varen quedar deslegitimats. En la nova societat complexa urbana es feien necessaris nous mitjans de control dels sistemes productius. Concretament en el camp de l'arquitectura, ara fa uns 100 anys, la irrupció dels nous materials industrials va capgirar la manera de produir, pensar i utilitzar els nous edificis. En paral·lel, a la contundent expansió d'aquesta arquitectura anomenada moderna, les tècniques tradicionals varen caure en la marginalitat. Tot i això, les tècniques tradicionals han sobreviscut fins a l'actualitat bàsicament en tres àmbits concrets:

? Afortunadament en l'anomenat món subdesenvolupat les comunitats no han perdut la capacitat de generar l'habitabilitat, tot i la pressió dels materials industrials imperants.
? Des dels inicis de la implantació del nou sistema productiu hi ha hagut moviments contraculturals que han pres les tècniques vernacles com a bandera de resistència, desvinculant-se dels poders dominants.
? En els últims decennis, alguns especialistes en la restauració del patrimoni arquitectònic han continuat aplicant tècniques preindustrials, coneixedors del pèssim comportament dels nous materials en edificacions tradicionals.

Segurament per aquests motius, des del nostre gremi d'arquitectes s'ha tingut una percepció vers les tècniques tradicionals com quelcom de poc prestigi, d'estètica dubtosa o pròpies de

projectes de restauració.

Quan finalment la societat percep els límits de l'actual sistema productiu i la crisi ambiental i social que representa, es fan necessàries relectures crítiques en cada una de les disciplines del coneixement científic. En l'arquitectura, amb una inèrcia major, la crisi de la modernitat ha estat més lenta, però ja és present a les noves generacions de tècnics. El coneixement tradicional està entrant de nou al repertori de materialització de molts projectes recents, amb una tendència clarament a l'alça. Reconeguts arquitectes han abraçat el potencial d'aquestes tècniques per desenvolupar obres de prestigi i, sobretot, joves arquitectes que, sense prejudicis sobre què vol dir modernitat, utilitzen l'enorme repertori que aquestes amaguen. Alguns dels motius que impulsen aquest renaixement són:

? Motivació sostenibilista: Com no pot ser d'una altra manera, els projectes actuals han de confrontar-se amb les imperants variables de sostenibilitat. Una de les estratègies per donar resposta a aquest repte és la recuperació de tècniques tradicionals que, malgrat pertànyer durant mil·lennis a economies de subsistència, avui en dia poden donar lliçons a l'actual societat postmoderna.

? Motivació social: El pas d'un metabolisme orgànic a un metabolisme industrial ha comportat una crisi de civilització que no tan sols és ecològica i econòmica, sinó que també és social. Les virtuts de l'ús de tècniques tradicionals sobrepassen el camp estricte de l'arquitectura, ja que tenen conseqüències positives a escala territorial i social. Per exemple, la figura de l'artesà és cabdal a l'hora d'incorporar aquest coneixement tradicional, i el seu rol en el procés del projecte implica una coordinació amb l'arquitecte.

? Motivació estètica: Cada cop són més els arquitectes crítics amb les solucions formals hereves de les icones de la modernitat. Existeix una demanda de recuperació de patrons arquitectònics fonamentals, previs a l'arquitectura moderna. Una bellesa atemporal que escapi de les modes estètiques vertiginoses. Cal que els arquitectes recuperin una sintaxi perduda, per a poder compondre construccions adaptades als requeriments formals actuals.

? Motivació professional: En mig d'una gran polarització del sector, l'arquitecte ha perdut, en bona part, el control dels processos productius. Sovint la creativitat es redueix a la fase prèvia del projecte, mentre que la major part de la definició tècnica i el control d'obra està passant a equips tècnics externs. Treballar amb tècniques tradicionals i artesans evita, en part, aquesta alienació laboral. Quan l'arquitecte recupera, juntament amb els artesans implicats, el control dels processos productius a l'obra, la seva creativitat es fa imprescindible en totes les fases del projecte.

No és fàcil per als arquitectes reprendre l'ús d'aquestes tècniques que no han format part de l'ensenyança reglada i que estan oblidades pels agents que conformen el sector de la construcció. La responsabilitat de l'arquitecte en l'actual societat garantista és enorme i aquestes tècniques ancestrals estan mancades de certificacions i controls oficials; per això un dels grans reptes que afrontem és la validació d'aquestes tècniques dins la normativa vigent.

No podem menysprear tot el coneixement que la revolució industrial i científica pot aportar en l'execució d'obres contemporànies amb tècniques ancestrals. Saber conjugar aquests dos coneixements, és també un repte per als arquitectes d'avui en dia.

Més enllà de garantir una execució correcta, la figura de l'arquitecte es fa imprescindible per a una adequada conceptualització. Cal evitar les aproximacions pintoresques, les

descontextualitzacions culturals o les paròdies formalistes, que trobem a vegades en aquest camp. No és fàcil però, conjugar tècniques vernacles amb les exigències del sistema productiu i els requeriments de la societat actual.

També és responsabilitat de l'arquitecte aconseguir que la recuperació d'aquestes tècniques no signifiqui un sobrecost excessiu. Cal actualitzar la producció i la posada en obra, per tal d'adaptar-se a les exigències del sistema productiu vigent. Sols així serà possible que aquest immens patrimoni immaterial es converteixi en una alternativa creïble per a construir edificacions tècnicament sostenibles i socialment acceptades.

Oriol Roselló, arquitecte
Comissari de la jornada

[5]

Copyright@ Col·legi d'Arquitectes de Catalunya : https://www.arquitectes.cat/ca/Girona/manifest-jornada-Greta-tecniques-tradicionals-construccio

Links:
[1] https://www.arquitectes.cat/ca/jornadagreta
[2] https://www.arquitectes.cat/ca/programa-jornada-tecniques-tradicionals-construccio-arquitectura-contemporania
[3] https://www.arquitectes.cat/ca/Girona/inscripcions-jornada-Greta-tecniques-tradicionals-construccio
[4] https://www.arquitectes.cat/ca/Girona/ponents-jornada-tecniques-tradicionals-construccio-arquitectura-contemporania
[5] https://www.arquitectes.cat/ca/printpdf/printpdf/19447